

Jo Nesbø

IZDAVAČ**buybook**

Radićeva 4, Sarajevo
Tel: + 387 33 550-495
Fax: + 387 33 550-496
redakcija@buybook.ba
www.buybook.ba

ZA IZDAVAČA

Goran Samardžić
Damir Uzunović

NASLOV IZVORNIKA

Sorgenfri / Jo Nesbø
Copyright © Jo Nesbø 2002
Published by agreement with Salomonsson Agency
© za bosansko izdanje Buybook, 2015.

Sva prava pridržana. Ni jedan dio ove knjige ne smije se reproducirati u bilo kojem obliku bez prethodnog dopuštenja izdavača.

PREVOD

Mislav Bartulović

UREDNIKA

Ida Hamidović

LEKTURA

Boris Tomić

KOREKTURA

Buybook

LAYOUT

Boriša Gavrilović

DIZAJN NASLOVNICE

Aleksandra Nina Knežević

ŠTAMPA

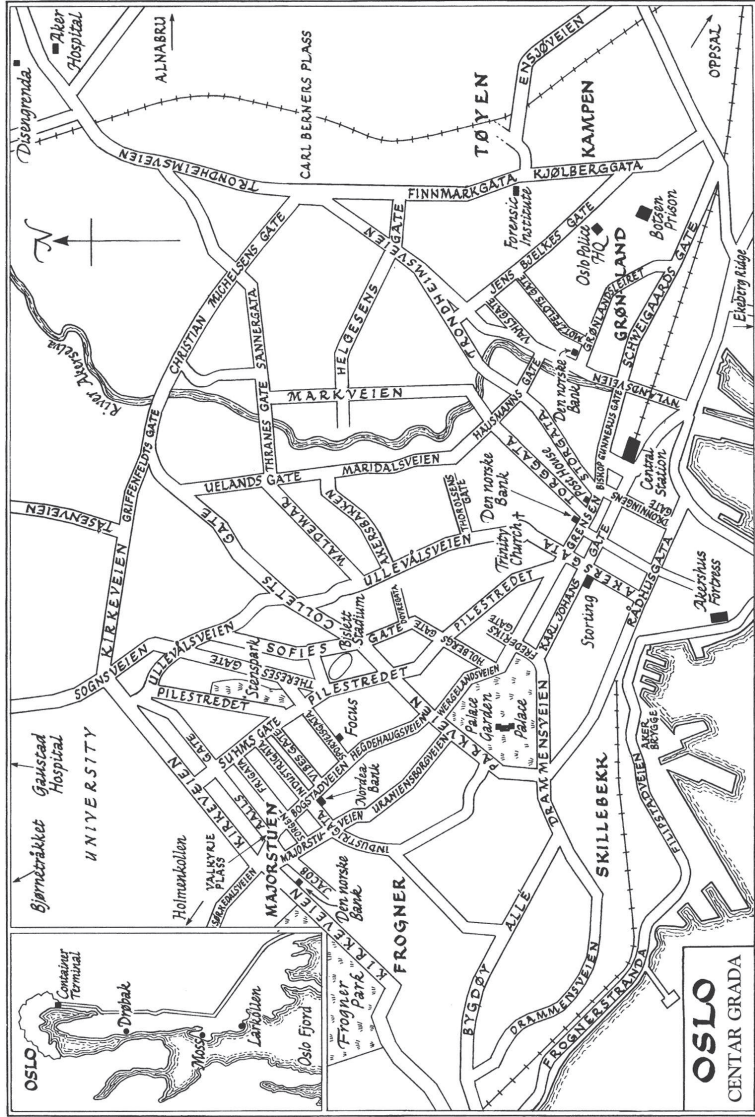
Dobra knjiga, Sarajevo

Jo Nesbø

NEMESIS

Sarajevo, 2015.

PRVI DIO

1

Plan

Umrijet ću. Što je potpuno besmisleno. To nije bio dio plana, barem ne mog plana. Ili sam, ne znajući, sve vrijeme išla prema ovome? Nije ovo bio moj plan. Moj je plan bio bolji. Moj je plan imao smisao.

Sada gledam u cijev puške i znam da je to kraj. Glasnik smrti. Haron trenutka. Vrijeme je za posljednju pošalicu. Ako ugledaš svjetlo na kraju tunela, vjerovatno ti ususret dolazi voz. Vrijeme je za posljednju suzu. Mogli smo iskoristiti ovaj život za nešto dobro, ti i ja. Samo smo se trebali držati plana. Posljednja misao. Svi se pitaju šta je smisao života, ali niko ne pita za smisao smrti.

2

Astronaut

Starac je podsjetio Harryja na astronauta. Smiješni kratki koraci, krute kretnje, umrtvljene crne oči i cipele kojima je strugao po parketu. Kao da se bojao izgubiti dodir s podlogom i odlebdjeti nekuda u svemir.

Na bijelom zidu iznad izlaza visio je sat. Harry je podignuo pogled. 15:16. Užurbano mnoštvo prolazilo je pokraj izloga. Petak u Bogstadveien. Nisko oktobarsko sunce zabljesnulo je u retrovizoru automobila koji se udaljavao u poslijepodnevnoj koloni.

Harry se usredotočio na starca. Šešir i elegantan sivi kaput vapili su za hemijskim čišćenjem. Ispod kaputa sako od tvida, kravata i iznošene, ali besprijeckorno ispeglane sive panatalone. Na nogama uglancane cipele s istrošenom petom. Majorstuen je prepun ovakvih penzionera. Harry nije nagađao. August Schulz, osamdeset jedna godina, penzionisani prodavač odjeće; cijeli život proveo u Majorstuen, tokom rata neko vrijeme u Auschwitzu. Ukočena koljena posljedica su pada na pješačkom mostu na Ringveien preko kojeg svaki dan prelazi kada posjećuje kćer. S rukama savijenim u laktovima pod pravim uglom djelovao je poput mehaničke lutke. Na desnu podlakticu objesio je smeđi štاپ za hodanje, a lijevom rukom spremno je držao uplatnicu koju će da pruži kratko očišanom mladiću na šalteru 2. Harry nije vidio blagajnikovo lice, ali pretpostavio je da posmatra starca s mješavicom saosjećanja i razdraženosti.

U 15:17 August Schulz napokon dolazi na red.

Stine Grette je sjedila na šalteru 1 i prebrojavala novac za mladića s plavom vunenom kapom koji joj je donio doznaku na 730 kruna. Dijamant na lijevom prstenjaku svjetlucao je dok je polagala novčanice na pult.

Ispred šaltera 3 stajala je žena s dječijim kolicima. Iako je dijete spavalo, ona je, kako bi joj vrijeme brže prošlo, i dalje ljuljala kolica. Gospođa Brænne, blagajnica koja ju je trebala uslužiti, glasno je objašnjavala muškarcu na telefon kako ne može da tereti tuđi račun bez pisanog odobrenja vlasnika računa. Obavijestila ga je i kako je ona ta koja radi u banci, ne on, te predložila da stoga napokon zakluče raspravu.

U tom trenutku u banku ulaze dvojica muškaraca – jedan visok, drugi nizak – obučeni u jednake kombinezone. Stine Grette podiže pogled. Harry je pogledao na sat i počeo brojati. Muškarci su dotrčali do Stine. Visoki se kretao kao da preskače lokve, dok se niži kotrljao na način tipičan za ljude koji su previše vremena provodili u teretani. Mladić s plavom kapom polako se okrenuo i krenuo prema izlazu. Zaokupljen brojanjem novca, nije ih ni primijetio.

“Dobar dan”, rekao je visoki i na pult bacio crnu aktovku. Niski je namjestio svoje sunčane naočale sa zrcalnim staklima, prišao šalteru i položio na pult još jednu identičnu aktovku. “Novac!”, uzviknuo je piskutavim glasićem. “Otvori vrata!”

Činilo se kao da je neko zamrznuo sliku: kretanje se zaustavilo. Jedini pokazatelj da vrijeme ipak teče bio je saobraćaj na ulici. I kazaljka na satu koja je pokazivala da je prošlo deset sekundi. Stine je pritisnula tipku ispod stola. Začuo se tihi šum elektronike, a niski je muškarac koljenom odgurnuo vrata koja su vodila iza šaltera.

“Ko ima ključ?”, pitao je. “Brže, nemamo cijeli dan!”

“Helge!”, viknula je Stine preko ramena.

“Molim?”, došao je glas iza otvorenih vrata jedinog ureda u banci.

“Imamo posjetu, Helge!”

Iz ureda je izašao muškarac s leptir-mašnom i naočalama za čitanje.

“Gospoda žele da otvoriš bankomat”, rekla je Stine.

Helge Klementsena odsutno je zurio u muškarce u kombinezonima koji su već stajali s njegove strane pulta. Visoki je nervozno

pogledavao prema glavnom ulazu dok je niski fiksirao pogled na voditelja poslovnice.

“Oh, u redu. Naravno”, uzdahnuo je Helge kao da se upravo sjetio zaboravljenog termina, a onda se grozničavo nasmijao.

Harry se nije micao: pogledom je upijao sve pojedinosti i kretanje. Dvadeset pet sekundi. Nastavio je gledati u sat na zidu iznad vrata, ali krajičkom oka vidio je kako voditelj poslovnice otključava bankomat, vadi iz njega dvije duguljaste metalne kutije i predaje ih muškarcima. Sve se odvijalo brzo i u tišini. Pedeset sekundi.

“Ovo je za tebe, stari!” Niski je iz svoje torbe izvukao dvije slične kutije i pružio ih Helgeu. Voditelj poslovnice oklijevajući je klimnuo, prihvatio ih i umetnuo u bankomat.

“Ugodan vikend!”, rekao je niski i uspravio se zgrabivši torbu. Jedna i po minuta.

“Ne tako brzo”, rekao je Helge.

Niski se ukočio.

Harry je skupio obraze i pokušao se usredotočiti.

“Potvrda...”, rekao je Helge.

Dvojica u kombinezonima na trenutak su pogledala u sitnog sjedokosog voditelja. Niski je prasnuo u smijeh. Glasan, prodorno visok, pomalo histeričan smijeh. Kao neko na spidu. “Nisi valjda pomislio da ćemo otići bez potpisa? Podići dva miliona bez potvrde!”

“Pa...”, nastavio je Helge, “prošle ste sedmice gotovo zaboravili.”

“Vjerovatno neko od novih dostavljača”, objašnjavao je niski dok je s Helgeom potpisivao i razmjenjivao žute i ružičaste formulare.

Harry je pričekao da se vrata zatvore, a zatim je ponovo pogledao na sat. Dvije minute, deset sekundi.

Kroz staklena vrata vidio je bijeli oklopni kombi s natpisom “Nordea Bank AB” koji je ubrzo nestao.

Razgovor u banci je oživio. Harry nije morao brojati, ali ipak je to učinio. Sedam. Troje iza pulta, četvero ispred, uključujući di-

jete u kolicima i muškarca koji je maloprije ušao i za stolom na sredini prostorije ispunjavao uplatnicu – za Sunshine Tours, bio je siguran Harry.

“Doviđenja”, pozdravio je August Schulz i počeo se gegati prema izlazu.

Bilo je tačno 15:21:10 kada je sve započelo.

Vrata su se otvorila. Harry je vidio kako Stine Grette podiže glavu s papira ispred sebe i ponovo je spušta. Zatim ju je ponovo podignula. Ovaj put sporije. Harry je usmjerio pažnju prema vratima. Muškarac koji je ušao već je iz svog kombinezona izvukao crno-zelenu bojnu pušku AG3. Lice mu je bilo prekriveno tamnoplavom skijaškom maskom. Vidjele su se samo oči. Harry je počeo da broji od nule.

Maska se počela micati na mjestu na kom su bila usta. “*This is a hold-up. Nobody move!*”¹

Nije vikao, ali njegov glas odjeknuo je malom poslovnicom poput eksplozije. Harry je proučavao Stine. Prigušenu buku saobraćaja na trenutak je nadglasalo repetiranje puške. Gotovo neprimjetno, Stine je spustila lijevo rame.

Hrabra djevojka, pomislio je Harry. Ili jednostavno izvan sebe od straha. Aune, profesor psihologije na policijskoj akademiji, rekao im je kako preplašeni ljudi prestanu da razmišljaju i počnu se ponašati onako kako su “programirani”. Citirajući intervju sa svjedocima, objasnio im je kako su službenici u bankama gotovo u stanju šoka kada uključuju tihi alarm. Većina ih se poslije uopće ne može sjetiti jesu li i kada aktivirali alarm. Kao da su bili na autopilotu. Jednako tako pljačkaš je “programiran” da puca u svakog ko pokuša da ga zaustavi, govorio je Aune. Što je pljačkaš uplašeniji, manja je vjerovatnoća da će ga neko odgovoriti od nauma. Harry je stajao nepomično i pokušao se usredotočiti na njegove oči. Plave.

¹ eng. “Ovo je pljačka. Da se niko nije pomaknuo!” (prim. prev.)

Pljačkaš je skinuo s ramena crnu sportsku torbu i bacio je preko pulta. U šest brzih koraka prišao je niskim vratima, sjeo na njih i prebacio noge preko gornjeg ruba tako da se odmah našao iza Stine koja je sjedila mirno i s bezizražajnim pogledom. Dobro je, pomislio je Harry. Drži se uputa; ne želi da ga izazove zurenjem.

Muškarac je uperio cijev u njen vrat, nagnuo se prema njoj i nešto joj šapnuo u uho.

Nije se uspaničila, ali Harry je primijetio kako uzdiše. Krhko tijelo borilo se za zrak, a bijela košulja odjedanput je postala preuska. Petnaest sekundi.

Pročistila je grlo. Jedanput. Dvaput. Glasnice su napokon oživjele.

“Helge. Ključevi od bankomata.” Glas je bio nizak i grub. Ne-prepoznatljiv u odnosu na ton kojim je prije tri minute izgovorila gotovo istu rečenicu.

Iako ga nije vidio, Harry je znao da je Helge čuo pljačkaša i da je već stajao na vratima svog ureda.

“Brzo, ili...”, rekla je gotovo nečujno i u pauzi koja je nastupila čuli su se samo usporeni koraci Augusta Schulza na parketu, kao par metlica koje grebu po površini bubnja u neizmjereno sporom struganju.

“...će me ubiti.”

Harry je pogledao kroz izlog. Vani je često stajao automobil, s upaljenim motorom, ali Harry ga nije vidio. Samo ljudi i automobili u prolazu.

“Helge...” Glas joj je bio preplavljen preklinjanjem.

Hajde, Helge, pomislio je Harry. Znao je ponešto i o ostarjelom direktoru. Kod kuće su ga čekala dva obična pudla, supruga i odnedavno ponovo sama, ali trudna kći. Trebaju krenuti za vikend u svoju planinsku kućicu čim se Helge vrati s posla. U tom trenutku Helge se osjećao kao da je pod vodom – kao u snu u kom su svi pokreti usporeni, bez obzira na to koliko se trudio ubrzati. Napokon je stupio u Harryjevo vidno polje. Napadač je okrenuo Stininu

stolicu tako da je stajao iza nje i gledao direktno u Helgea. Kao preplašen dječak koji mora da nahrani konja, Helge se ukočio na mjestu i ispružio ruku u kojoj je držao zavežljaj ključeva. Maskirani muškarac sagnuo se prema Stine i, okrenuvši oružje prema Helgeu koji je ustuknuo dva koraka, ponovo joj nešto šapnuo.

Stine je pročistila grlo. "Kaže da otvoriš bankomat i staviš novac u torbu."

Zamagljenog pogleda, Helge je zurio u cijev koja je uperena prema njemu.

"Imaš dvadeset pet sekundi prije nego što zapuca. Ne u tebe. U mene."

Helge je otvorio i zatvorio usta kao da je pokušao nešto reći.

"Odmah, Helge", rekla je Stine.

Od početka napada prošlo je trideset sekundi. August Schulz gotovo je stigao do izlaza. Voditelj poslovnice pao je na koljena pred bankomatom i zagledao se u zavežljaj ključeva. Imao ih je četiri.

"Još dvadeset sekundi", odjeknuo je Stinin glas.

Policijska stanica u Majorstuen, sjetio se Harry. Patrolna vozila već su krenula. Osam blokova odavde. U saobraćajnoj gužvi posljednjeg radnog dana u sedmici.

Drhteći, Helge je odabrao ključ i ugurao ga u bravu. Ključ je zastao na polovici. Stisnuo je snažnije.

"Sedamnaest."

"Ali...", započeo je.

"Petnaest."

Helge je izvukao ključ i probao drugi. Ušao je u bravu, ali nije se htio okrenuti.

"Zaboga..."

"Trinaest. Helge, uzmi onaj sa zelenom naljepnicom."

Klementsena je zurio u zavežljaj s ključevima kao da ga nikada prije nije vidio.

"Jedanaest."

Treći ključ je ušao. I okrenuo se. Povukao je vrata prema sebi i okrenuo se prema Stine i pljačkašu.

“Ima još jedna brava...”

“Devet!”, uzviknula je Stine.

Helge je zajecao. Više ništa nije vidio. Dodirujući nazubljenu stranu ključeva, kao da čita Brailleovo pismo, pokušao je da pronađe pravi ključ.

“Sedam.”

Harry je pažljivo osluškivao. Još uvijek nema policijskih sirena. August Schulz uhvatio je kvaku na vratima.

Odjedanput zveket metala. Ključevi su pali na pod.

“Pet”, rekla je Stine tiho.

Vrata su se otvorila, a buka s ulice preplavila je unutrašnjost. Harryju se učinilo da u pozadini čuje poznato zavijanje. Policijska sirena. Vrata su se zatim zatvorila.

“Dva, Helge!”

Harry je zatvorio oči i izbrojao do dva.

“Evo!” Bio je to Helgeov glas. Otključao je drugu bravu i pogrbljen izvlačio zaglavljene metalne kutije. “Samo da izvadim novac! Ja...”

Prekinuo ga je prodoran vrisak. Harry je pogledao na drugi kraj banke odakle je užasnut žena gledala kako nepomično napadač stiže pušku uz Stinin vrat. Dvaput je trepnula i nijemo pogledala prema kolicima iz kojih je dolazio glasan plač.

Helge je zamalo pao na leđa kada je izvukao prvu kutiju. Privukao je crnu torbu prema sebi. Za šest sekundi sav novac je bio u torbi. Klementsenu je zatvorio torbu i stao kraj pulta, kako mu je bilo naređeno. Sva komunikacija tekla je preko Stine; glas joj je postao iznenađujuće čvrst i miran.

Jedna minuta, tri sekunde. Pljačka je završila. Novac je bio u torbi. Za nekoliko trenutaka stići će prvi policijski automobil, a za četiri minute ostala će policijska vozila da zapriječe sve izlaze u nuždi. Svaka stanica u pljačkaševom mozgu trebala je biti usredotočena na bijeg, ali uslijedilo je nešto što Harry nije mogao shvatiti. Nešto što nije imalo smisla. Umjesto da pobjegne, maskirani je napadač zavrtio Stininu stolicu i okrenuo je prema sebi. Nagnuo

se prema njoj i nešto joj rekao. Harry je gledao prema njima, pokušavajući izoštriti sliku. Svakako će uskoro morati oftalmologu. No, sada nije bilo pomoći. Stine je gledala u svog anonimnog mučitelja, a izraz lica joj se mijenjao kako je postajala sve svjesnija njegovih riječi. Tanke, uredne obrve skupljene u dva slova "s" stršile su kao da žele pobjeći s čela, a usne su se razvukle u groteskan smiješak. Dijete u kolicima utihnulo je jednako iznenadno kao i kada je počelo plakati. Harry je duboko udahnuo. Znao je. Trenutak se zamrznuo: dvoje ljudi uhvaćeni su u djeliću sekunde u kom je pala smrtna presuda. Maskirani sudija dvadeset centimetara udaljen od svoje bespomoćne osuđenice. Krvnik i žrtva. Puška je okrenuta prema njenom vratu, cilja u malo zlatno srce na tankom lančiću. Harryju se činilo kao da osjeća munjevito pulsiranje pod njenom kožom.

Odjedanput prigušeno zavijanje. Harry je načulio uši. Ne, ipak nije policijska sirena; samo telefon u susjednoj prostoriji.

Napadač se okreće i podiže pogled prema sigurnosnoj kameri na plafonu iza šaltera. Podiže ruku (nosi rukavice) i pokazuje pet prstiju. Zatim stisne šaku, a onda ispruži kažiprst. Šest prstiju. Šest sekundi previše. Okreće se prema Stine, hvata pušku objema rukama i, držeći je u visini kuka, podiže cijev prema njenoj glavi. Noge su mu u laganom raskoraku kako bi se mogao oduprijeti trzaju. Telefon ne prestaje zvoniti. Jedna minuta, dvanaest sekundi. Dijamant na njenom prstenu zabljesnuo je kada je na trenutak laganog podignula ruku – kao da je nekome mahnula za oproštaj.

Povukao je okidač u 15:22:22. Silina pucnja odgurnula je stolicu unazad, a ona je klonula kao krpna lutka. Stolica se zatim prevrnula. Začuo se tup udarac kada je glavom udarila o rub stola. Poslije toga Harry je više nije mogao vidjeti. Nije vidio ni reklamni plakat za Nordeinu penzionu štedionicu koji je bio zalijepljen na staklo iznad šaltera. Čulo se samo uporno zvonjenje telefona. Maskirani ubica podiže torbu. Harry mora da odluči. Napadač preskače pult. Odlučio je: brzo ustaje. Šest dugih koraka. Stigao je. Podiže slušalicu:

“Reci!”

U kratkoj pauzi koja je uslijedila izmiješali su se zvukovi policijske sirene s televizora u dnevnoj sobi, pakistanske pop-pjesme iz susjedstva i teških koraka na stepenicama u hodniku koji su vjerovatno pripadali gospođi Madsen. S druge strane linije nježan smijeh. Smijeh koji je bio vezan za davni susret – ne toliko duboko u prošlosti koliko udaljen od svakodnevnih razmišljanja.

“Ne mogu da vjerujem da se još uvijek tako javljaš na telefon!”

“Anna?”

“Pogodak!”

Odjedanput želudac mu je ispunila slatkasta toplota, gotovo kao nakon gutljaja dobrog viskija. Gotovo tako. U ogledalu je vidio fotografiju koja je visila na suprotnom zidu: nevini dječiji osmijesi sestre i njega na ljetnim praznicima u Hvitstenu prije mnogo godina.

“Kako provodiš nedjelju navečer, Harry?”

“Pa...”, započeo je Harry, osjetivši kako automatski oponaša njen glas. Pomalo dubok i odjekujući. Nije mu to bila namjera. Ne sada. Zakašljao se i pronašao primjereniji ton: “...kao i svi.”

“A šta to svi rade?”

“Gledaju filmove.”